

TALLINNA

PÜHA NEITSI MAARJA

PIISKOPLIK TOOMKIRIK

KATEDRAALI SÕNUMID

EELK Tallinna Piiskopliku Toomkoguduse infokiri JÕULUKUU AD 2018*Tõstke oma pea ja vaadake üles, sest teie lunastus läheneb! Lk. 21:28*

Advent, Issanda tulek, on ootamise ja ettevalmistuse aeg enne Kristuse sündi.

Jumalateenistuse teemad ja inimesed astuvad vaimus tagasi aega enne Jumala Poja sündimist, nagu toimuks see päriselt, igal aastal uuesti.

Kätte on jõudnud aasta kõige pimedam ja külmem aeg. Just sellesse aega on toodud suurim ootus ja ime, mida vaevalt lõpuni mõista suudame. See on saladus, mis üheltpoolt on nii lihtne, selge igale lapselegi, aga teisalt – Jumala sünd maailma ... Igal advendi pühapäeval on oma teema, mille peale mõeldakse ja millest jutlustatakse seoses Kristuse tuleku ootamisega. Traditsionaalselt tähistatakse Kristuse sünni neljakordset tähendust: tema tulekut maailma ja inimese südamesse, osalust inimese surmatunnil ja viimast taastulekut. Iga Jõul on ühtmoodi kordumatu, samas ikka muutumatu sisu ja sõnumiga, et inimestena teeksime nagu Jumal tegi, saa inimeseks!

Teretulemast Tallinna Toomkirikusse!

Koguduse õpetaja Arho Tuhkru

Foto: Arho Tuhkru

JUTLUS ADVENDIAJA 1. PÜHAPÄEVAL

Ilm 3:20–22

Enne tänase jumalateenistuse algust palusin teile välja jagada fotod ühest maalist. Kahjuks ei anna halltoonides pilt edasi maali kogu väljendusrikkust, kuid ära on tuntav see, mida on tahtud kujutada. Maali autor on Briti maalikunstnik William Holman Hunt, kes maalís selle 1851–53. Maal asub tänapäeval Oxfordi ülikooli Keble'i kolledži kabelis.

Vaadake seda pilti. See kujutab laterna-ga Jeesust, kes on koidu eel saabunud ukse taha. See viitab tähendamissõnale sulastest ja uksehoidjast, kes peab valvama. Kohe, kui peremees koputab, peab ta tõttama avama. Saabugu ta siis õhtul või keskööl või kukelaulu ajal või varahommikul. (Mk 13:34–36) Kukk on juba laulnud, Jeesuse seljataga hahe-tab.

Kuid vaadake nüüd ust. Uks on umbe kasvanud, sest seda ei ole ammu avatud. Mitte keegi ei ole sealt ammu sisse või välja läinud. Ukseläbi on mattunud umbrohu ja putkede sisse. Ja veel – uk-sel ei ole lukku ega linki. Parimagi taht-mise juures ei ole võimalik ust väljast avada. Väljasseisja saab üksnes en-dast märku anda ja loota, et uksehoidja

on valvas ja hoolas. Võib peab väljas-olija ukse maha murdma.

Kuid Jeesus ei tee seda. Ta koputab, ta ootab. Jeesus ei sõida tankiga läbi seinte. Ta on armastus – ta koputab. Ta ei ole selline armastus, millest Aadu räägib filmis „Siin me oleme“. Ta ei tule su peale nagu „marupull, väravast pil-pad järel.“ Ta seisab ukse taga ja ko-putab.

Jeruusalemma sisenemiseks valis ta prohvet Sakarja kuulutatud eesli (Sk 9:9), mitte kuningale väärilise valge ratsu. Ta teadis – sõjaratsu on Vanas Testamendis negatiivse varjun-diga loom. See sümboliseerib teatud ülbust, liigset enesekindlust, hoolima-tust Jumala suhtes. *Te ütlete: Ei, me põgeneme hobuste seljas! - sellepärast peategi põgenema – ja: Nobedal ratsul tahame sõita! – sellepärast ongi teie jälitajad kärmed*, ütleb prohvet Jesaja (Js 30:16) Jumal on armastus, ta on otsekui armunud noormees oma arm-sama ukse taga. Ta koputab. Ehk talle avatakse?

Olen tänase jumalateenistuse lõpu-lauluks valinud pisut ootamatu salmi, KLPR 28:3 – tõesti, vaid ühe salmi. Kuid see iseloomustab hästi Jeesuse iseloomu.

Nii vaikselt nagu tuuleõhk, mis heljub üle maa, nii tuli ta meid aitama...

Einar Kiviste meeles on kindlasti mõlkunud lugu Eelija kohtumisest Jumalaga. Jumal ei ilmutanud end ei tulemöllus, maavärinas ega orkaanis, vaid nimelt vaiksuses, tasases sahinas. (1Kn 19:11–13)

Jeesus seisab ukse taga ja koputab. Hunti maalil puudub ukse väljaspool link. Kas keegi avab? Hunt märkis hil-jem, et see uks kujutab jonnakalt sulgu-nud inimmeelt. Lisaksin veel, et see uks sümboliseerib enesekeskset inimest. Tegelemist iseendaga, mis ei luba mär-gata midagi enda ümber. Murphy sea-dus ütleb tabavalt: „Kui armastus kopu-tab su uksele, on sul kõrvaklapid peas.“ Kuid tänane kirjakoht jätkub imelise töötusega: *Kui keegi avab ukse, siis ma tulen tema juurde sisse ning söön õh-tust temaga ja tema minuga.* (Ilm 3:20) Ühes lauas söömine väljendab palju-des Jeesuse tähendamissõnades enne-olematut rõõmu. Koos söövad need, kes usaldavad üksteist. Üks Jeesuse tähendamissõna lõpeb üllatusliku luba-dusega, et ootamatult saabunud pere-meess kutsus endaga lauda usaldus-väärse uksehoidja. Peremees, kes peaks õigustatult ootama teenimist ja

teenindamist, tema teenib ise enda teenijaid. (Lk 12:35-37) Jeesus on ütelnud: *Mina olen teie seas nõnda nagu see, kes teenib.* (Lk 22:27) Ma näen siin selgeid viiteid armulauale. Kes avab Jeesusele, kes võtab ta vastu, sellele jagab Jeesus iseennast.

Täna alanud advendiaeg on väga mitmetahuline. Ning lisaks jõuluootusele või Jeesuse saabumisele minevikus saab rääkida ka Jeesuse saabumisest täna: Ma seisan ukse taga, ma koputan just praegu. Ikka vaikselt ja alandlikult, leivas ja veinis. Ta tuleb ja pakub patude andeksandmist, elu ja õndsust. Kas sa aga märkad seda? Kas sa tunned tema järele igatsust? Kas sa usud, et ta toob endaga kaasa midagi enneolematut? Või ei pane sa teda tähele? Pead teda tüütaks segajaks, kes tuleb minema saata? William Hunt on tabanud midagi olulist. Üks on kõigeväeline Jumal, kes otsib inimest endiselt nagu Eedeni aias. (1Ms 3:9) Kes annab inimestele oma Pojas ligipääsu armule ja halastusele. Kuid seal on ka

William Holman Hunt (1827–1910)
"Maailma valgus" (*The Light of the World*) – 1851–53

inimene, kes peab Jumala pakkumisele reageerima. Võib-olla ongi see luterliku kiriku õnnetus, et kui õpetame inimese õigeuskmoistmist Jumala ees üksnes armust, et siis ongi jäänud väär mulje, et inimene on seejuures täiesti passiivne. Vaba igasugusest vastutusest. Et Jumal võtab tal niiõelda natist kinni ja teeb ta igal juhul õigeks.

Kuid Jeesus seda ei õpeta. Ta õpetab inimese vastutust Jumala ees. Õpetab muutunud elu, mis on vastus Jumala kutsele parandada meelt. Jeesus ei sõida tankiga, ta ei ole marupull – väravast pilpad järel. Ei – Jeesus on armastus, kes koputab ja ootab sisselaskmist. Jeesus koputab tänagi. Ta ootab tänagi – leivas ja veinis. *Teie, väravad, tõstke oma pead, ja teie, igavesed ukSED, saage kõrgeks, et aukuningas saaks sisse tulla!* (Ps 24:7,9)

Koguduse abiõpetaja Joel Siim
3. detsembril 2017 Harju-Madisel

LAUDATE DOMINUMI KAKS HOOAEGA

100 aastat Rudolf Tobiase surmast

Rääkides toomkoguduse koorijuhi Veljo Reieriga koguduse koori Laudate Dominum viimase aja ettevõtmistest, toob ta esimesena välja ühe ereda sündmuse, mis leidis aset eelmise, 2017. aasta augustikuus. Nimelt esitas siis meie koor Haapsalu toomkirikus toimunud öökontserdil kava, mis koosnes täielikult Rudolf Tobiase muusikast. Selleks ajaks oli Laudate Dominum tema heliloominguga tegelenud juba mõnda aega, see kava ja Tobiase muusika üldse oli juba küllaltki omaseks saanud.

Nii see kontsert kui järgmised ettevõtmised Tobiase muusikaga said teoks aastatepikkuse muusikalise sõpruskonnana koos Viimsi Püha Jaakobi koguduse kammerkooriga. Koori dirigendiks on Andrus Kalvet. Just temalt tuli Tobiase muusika ettekandmise mõte. Ka koori koostöös sündisid Tobiase autorikontsedid, mis on Eesti muusikamaastikul märkimisväärt.

Sellel aasta juunikuul lõpus käidi koos

laulmas Hiiumaal Käinas, Tobiase sünnikohas. Kontsert oli pühendatud helilooja 145. sünniaastapäevale, seal esinesid veel Tallinna keelpillikvartett ning kohalikud klaveriõpilased. Kohal viibisid ning musitseerisid ka helilooja tütre tütar Maaja ja tema tütar Leila.

Septembrikuul ettevõtmiseks oli külas kõik Kullamaale, esinedes sealses kirikus, kus ka Tobias nooruspõlves tihti orelit mängis. Kuna Kullamaa kalmistul on Tobiase viimne puhkepaik, siis oli sobilik just siin kontserdiga tähistada tema 100. surma-aastapäeva. Meeldivaks üllatuseks oli rohke kuulajaskond.

Nii Haapsalus kui Kullamaal oli kaastegev organist Kersti Petermann, kes saatis koori ning esitas Tobiase orelipalu.

Fauré Requiem – väljakutse suurvormi õppimiseks

Eelmise hooaja tegemistest tuleks kindlasti mainida prantsuse helilooja Gabriel Fauré Requiem'i õppimist. Idee selleks tuli Veljo poolt, kes kutsus kaasa ka Viimsi koori. Reekviemi esitati palmi-

puudepühal Viimsi kirikus ja vaikselt nädal Tallinna Jaani kirikus, oreil Kersti Petermann. Suure Reede liturgilisel jumalateenistusel lauldi teose osad ka toomkirikus, seekord oma jõududega. Reekviemi sai selgeks praktiliselt kahe kuuga.

Fauré Requiem on tänu oma erilisele kaunile ja reekviemi kohta tavapäratult helgele muusikale väga populaarne teos ja seda kanti eelmisel hooajal Tallinnas ette lausa mitmeid kordi. Toomkirikus esitas seda maikuus Soome vokaalansambel Incanto koos Prantsuse flöödi ansambliga La Volière.

Jätkus ka koostöö Kesk-Pori kammerkooriga Vox Humana, kelle dirigendiks on kantor Guido Kriik. Ühiselt esineti märtsikuus toomkiriku laupäevasel orelipooltunnil ja samal õhtul Nõmme Rahu kirikus. Kindlasti võib oodata ka ühiseid tulevikuplaane.

Tulekul on laulupeoaasta

Käesoleva hooaja suurimaks ettevõtmiseks on kahtlemata üldlaulupeole minek

järgmise aasta juuli alguses. Kuna Lau-date Dominumis ei ole nii palju liikmeid, et saaks omaette koorina registreeruda, siis minnakse suursündmusele koos Viimsi koguduse kooriga ja nende nime all.

Laulupidu on teatavasti seotud eelvoorde ja ettelaulmistega, nii tuleb ka kahe koguduse ühendkooril need edukalt läbida, et peole pääseda. Koorijuht Veljo rääkis, et laulupeorepertuaari omandamine on selles mõttes teistsugune, et neid laule oma niiöelda igapäeva- ehk siis kirikutöös kasutada ei saa. Vaimulikku muusikat sega- ja ühendkooride kavas paraku pole. Segakooridel on laulda 4 laulu, ühendkooril kokku 8, neist 3 koos valikkoorigega nii, et segakoorilauljad on publiku hulgas.

Piirkondlikud proovid on jaanuaris-veebuaris, siis on ka ettelaulmised. Soovime ja loodame, et meie koorilauljad need kenasti läbiksid ja võiksid kindlad olla, et on osalised suures peos!

Maailmaklassika ja vähetuntud eesti muusika

Koorijuht Veljoga koori kirikus laulmis-

Foto: Arho Tuhkru

test rääkides tõi ta välja kaks mõtet. Üks neist on soov igal hooajal selgeks õpida mõni klassikaline suurvorm. Maailmaklassika on oluline, leiab ta. Sobiv oleks ehk mõni missa brevis. Teine liin, mida tahaks jätkata, on vähetuntud ja ehk isegi seni ette kandmata eesti heliloojate teoste esitamine, mida teised koorid võib-olla oma kavva ei võta.

Kuna meie koor on küllaltki võimekas ja

suudab uut repertuaari suhteliselt kiiresti õppida, siis võib selle võrra ka rohkem ette võtta. Tänapäevase eesti koorimuusika tutvustamine on oluline, leiab Veljo. Ning lisab, et kõigi koori tegemiste eesotsas on ikka ja alati kirikus laulmine.

*Koguduse muusikatöö juht
Kadri Ploompuu*

HENNING VON WISTINGHAUSEN - MAARJA MEDALI LAUREAAT 2018

Toomkoguduse Maarja medali 2018 ja kultuuripreemia pälvis Henning von Wistinghausen. Need anti talle üle 21. oktoobril toimunud piduliku jumala-teenistuse lõpus koguduse juhatuse esimehe Indrek Treufeldti poolt.

Henning von Wistinghausen (sünd 1936) on baltisaksa päritolu Eestimaa juurtega diplomaat ja ajaloo uurija. Ta on diplomaadina olnud tihedalt seotud Eestiga ning uurijana on tema huviks olnud Eestimaa baltisakslaste ja oma suguvõsa ajalugu. Wistinghausen oli 1990–1991 Saksa Liitvabariigi peakonsul Leningradis. Tänu oma tööpiirkonnale, kuhu kuulus Eesti, oli ta vahetu tunnistaja ja aktiivne kaasaelaja ja kirglik toetaja Eesti Vabariigi iseseisvusele. Temast sai esimene taasiseisvumise järgne Saksa suursaadik Eestis, olles sellel kohal 1991–1995. Ajaloolaste ringkondades mäletatakse teda Tallinna Linnaarhiivi kogude tagasitoomise ühe organiseerijana. Ajaloouurijana on ta

Foto: Urmas Roos

olnud kaua aega Balti Ajalookomisjoni liige.

Aktiivse Eestimaa Rüütelkonna liikmena on tema algatusel sündinud rüütelkonna toetusprojektid Eestile. Iseäranis suurt sümpaatiat tunneb Wistinghau-

sen Tallinna Toomkiriku vastu. Suuresti tema teene diplomaadina ja Eesti sõbrana oli kiriku vappepitaafide restaureerimine-konserveerimine, mis realiseerus Saksa-Eesti ühisprojektina. Tema asjaajamise tulemusena sündis suuresti Ferseni kabeli restaureerimine ja sealsete 1812. aasta mälestustahvlite restaureerimine-taastamine, mis toimus juba ligi paarkümmend aastat tagasi. Küsimusele „Miks teist sai diplomaat?“, vastas laureaat: „Küsimusele, miks minust sai diplomaat vastan lühidalt. Oma osa mängis asjaolu, et olen diplomaadi peres üles kasvanud. Teiseks ei tahtnud ma kogu kutseelu ühte ametit pidada, vaid tahtsin ikka ja jälle uute väljakutsetega toime tulla. Ülim seisukoht oli, et ma riigiteenistuses üldsuse heaks tahtsin töötada, sellest lähtuvalt ei tulnud majandustegevus kõne allagi.“

On hea, et Eesti ja Saksamaa vahel on nii häid sillaehitajaid, olgu ajaloolises, olgu riiklikus kui ka kultuurilises plaanis.

Tallinna toomkool saab järgmisel aastal 700aastaseks, suure juubeli tähistamisega on aga juba alustatud.

Kooli direktor Egle Viilma alustab juubeliürituste tutvustamist kooli vilistlase baltisakslase Erik Thomsoni raamatust "Tallinna Toomkooli ajalugu 1319–1939", mis ilmus kooli 650. aastapäevaks ja on plaanis nüüd kooli 700 aasta juubeliks anda välja ka eestikeelsena.

Raamatust selgub, et Taani kuningas Erik VI Menved andis 3. jaanuaril 1319 käsu, et "... ükski Tallinna kodanik, mis seisusest ta ka ei oleks, ei lubaks, et tema pojad ja pojapojad ja kasupojad või ka mittelähedased, kelle ülalpidamise eest ta peab hoolt kandma ja kes peavad saama kooliharidust, ei käiks nimetatud linna mingites muudes koolides, kui nimetatud katedraalikoolis".

Pikk ajalugu

Toomkooli, mis tõenäoliselt tegutses juba 13. sajandil, täpset algusaega ei ole teada. Nii loetaksegi kooli alguseks just 3. jaanuari 1319. Et seda päeva on koolis raske tähistada, sest siis on jõuluvahetäht, peetakse kooli sünnipäeva pidulik jumalateenistus 7. jaanuaril Tallinna toomkirikus.

Samal päeval on õpilastel suur ajalooline mälumäng. "Kogu õppeaasta jooksul saavad õpilased igal kuul kolm-neli fakti ajaloolise toomkooli kohta ja selle põhjal ongi siis mälumäng ning lisaks on samal päeval ka suur klassidevaheline

tordivõistlus," räägib direktor.

Toomkoolil on väärikad vilistlased. Aastapäeva puhul ei unustata neidki. "Me oleme juba pidanud vilistlaspäeva, mis tähendab, et 8. klassid käisid kuulsal maadeuurijal Adam Johann von Krusensterni sünnipaigas Hagudil ja osalesid toompäevade konverentsil. Samuti käisid 2. klassid Kuusalus eesti keele uurija ja kirikuõpetaja Eduard Ahrensi mälestusmärgi juures ja kalmistul." Koolis on võetud nõuks, et iga klass saab oma vilistlase, keda lähemalt tundma õpitakse.

Traditsioonid ja digiajastu

Veebruaris tuleb hariduskonverents, mis on suunatud laiemale ühiskonnale. Konverentsi alapealkiri on "Vana ja uus", räägitakse sellest, kas on vaja vana ja traditsioonilise õppemudeliga edasi minna, millised on väärtussüsteemid tänapäeva koolis ja kuidas vanu traditsioone integreerida digiajastuga. Konverentsile on oodatud kõikide koolide esindajaid.

"Selle konverentsi kaudu tahame teadvustada, kust on saanud eesti kooliharidus alguse, kus on meie juured," rõhutas Egle Viilma. "Kirik ja väärtuspõhine õpetus oli koolihariduse algus. Lisaks teadmispõhisele haridusele meenuta-

me "Kevadest", et peame ka oma hinge eest hoolt kandma. Konverentsil loodame esitleda ka Erik Thomsoni raamatut. Tulemas on Eduard Ahrensi keelekonverents. Veebruari mahub veel pidulik kontsertaktus, kus tahame tänada neid, kes taasavatud toomkooli juures on olnud."

Järgmise aasta toomkonverents on pühendatud toomkooli ajaloole. Kirikukooli Priit Rohtmets on koostamas kooli ajalugu käsitlevate artiklite kogumikku. Koolilapsevanemajaloolane Olev Liivik on kogumas toomkooli puudutavaid ajaloolisi esemeid ja koostamas näitust "Toomkool 700".

Märtsis peaks ilmuma toomkooli õpilaste almanahh. Avatud on blogi "700 hetke" – toomkool700.blogspot.com.

"Mida rohkem ajalugu uurida ja sellesse süveneda, seda rohkem saad aru, et toomkool oligi ajaloo ja olude sunnil see kool, kust eesti haridus alguse sai," sõnab Egle Viilma kokkuvõtteks. "See ei olnud küll eestikeelne, alguses hoopis ladinakeelne ja siis saksakeelne, kuid see on meie ajalugu."

Tiiu Pikkur, ajaleht Eesti Klirik

**Taasavatud kool alustas 1.08.2011
2018. a on koolis 8 klassi ja 212
õpilast**

**1.–4. klasside maja on Apteegi 3
5.–8. klasside maja Rüütli 4**

**Direktor Egle Viilma
Õppealajuhataja Heiki Haljasorg**

PÜHAPÄEVAKOOL JA NOORTERING

Toomkogudus alustas aktiivse laste- ja noortetööga 1990. aastal. Sellest ajast tegusteb koguduses pühapäevakool ja toimib noortering.

Pühapäevakooli töö on jagatud kolme vanuserühma:

1. Pühapäevakool eelkooliealistele, kuhu oodatakse lapsi alates neljandast eluaastast.
2. Pühapäevakool algkooliealistele, selles grupis osalevad lapsed vanuses 7–11 eluaastast
3. Noorteringi töös lõövad kaasa noored vanuses 12–18 eluaastast.

Tunnid toimuvad reeglina kaks korda kuus oktoobrist maini. Tunnid algavad ja lõpevad ühise palvega. Seejärel jagunevad gruppidesse, kus õpime Jumalasõna, jutustame Piiblitlugusid ja arutleme nende üle. Kindlasti meisterdame ja laulame ning leiame aega ka mängimiseks. Koos tähistame emade- ja isadepäeva, jõulu- ja ülestõusmispühi. Siis toimuvad ka perejumalateenistused kirikus, kus osaletakse lauludega ning enda sõnastatud palvetega. Jõulude ajal rõõmustavad lapsed vanemaid ja koguduseliikmeid hoolega ettevalmista-

tud temaatilise etendusega, kus teevad kaasa nii suured kui väikesed.

Selle aasta vastlapäeva veetsime koos Jaani koguduse laste ja nende peredega, lastes pika vastlaliu, süües kukleid ning tutvustades külalistele Toomkirikut. Sügisel külastas väike grupp meie pühapäevakooli õpilasi ja õpetajaid Kaarli Kooli sügislaata.

Kui sa soovid saada osa kõigest sellest toredast, siis ootame sind meie rõõmsasse sõpruskonda.

Täpsem info:

644 4140, tallinna.toom@eelk.ee
<http://toomkirik.ee/toomkogudus/lapsed-ja-noored/>

ADAM JOHANN VON KRUSENSTERN JA VENE ESIMESE ÜMBERMAAILMAREIS

Käesoleva aasta augustis möödus 215 aastat Venemaa esimese ümbermaailmareisi algusest. 1803. aasta 7. augustil (ukj) alguse saanud merereis alustel „Nadežda“ ning „Neva“ kestis 1806. aasta augustini ja tõi kaasa mitmeid olulisi poliitilisi, kaubanduslikke ning teaduslikke tulemusi. Ümbermaailmareisi juhtis baltisaksa meresõitja, teadlane ja hilisem admiral Adam Johann von Krusenstern (1770–1846).

Krusenstern õppis Kroonlinna mereväe kadetikorpusel ning seilas aastail 1793–1799 Briti laevadel nii Atlandi, India kui ka Vaiksel ookeanil. 1799. aastal siirdus ta kodumaale tagasi ning koostas laeval „Bombay Castle“ Venemaa ümbermaailmareisi plaani, mis põhines Calcuttas Prantsuse kaubakontorit juhtinud baltisakslase Torkleri tähelepanekutele. 1802. aastal kaubandusministriks saanud krahv Nikolai Rumjantsev mõistis Krusensterni plaani majanduslikku potentsiaali Vene Kaug-Ida kolooniate varustamise seisukohalt regulaarsete ümbermaailmareisidega.

Krusenstern polnud ainuke, kes ümbermaailmareisi plaani esitas. Vene admiral Gavriila Sarõtšev esitas Vene-Ameerika kompanii palvel samuti ümbermaailmareisi plaani. See oli aga ühekordne plaan, mis nägi ette suure Vene eskaadri saatmist Kaug-Ida, kaitsmaks sõjaliselt Venemaa sealseid valdusi. See oli aga kallis lahendus. Kui Krusenstern pidas oluliseks kaubandussidemeid Hiinaga, siis Sarõtšev Jaapaniga. Rumjantsev tutvustas plaane keisrile, kes kinnitas 1802. aastal Krusensterni kava, kuid käskis sõlmida diplomaatilised sidemed Jaapaniga. Jaapani missiooni juhiks määras keiser oma endise favoriidi ja Vene-Ameerika kompanii aktsionäri Nikolai Rezanov, kellele allutati ka ekspeditsiooni üldjuhtimine. See toimus Krusensterni teadmata. Esimesel Vene ümbermaailmareisil oli seega kaks juhti.

1803. aasta augustis asuti laevadel „Nadežda“ Krusensterni ja „Neva“ Juri Lisjanski juhtimisel Kroonlinnast teele. Konflikt ei lasknud end kaua oodata: Rezanov esitas oma volitused Kanaa-

Adam Johann von Krusenstern, 1838

Foto: Arho Tuhkru

1772. aasta Katariina II ukaasi kohaselt keelati kategooriliselt matmine kirikutesse ja asula keskel asuvatele kalmistutele. Ometi tehti ümber maailma purjetanud baltisakslasest Vene admiral Adam Johann von Krusensterni puhul 60 aastat hiljem toomkirikus erand – admiral rahupaika märgib pseudogootlik dolomiidist hauasammas (Tallinna kiviraidur Johann Gottfried Exner, 1848).

ri saartel. Krusenstern neile ei allunud ning „Nadežda“ algas tüli Krusensterni ja Rezanovi toetajate vahel. See rikkus ekspeditsiooni atmosfääri.

Ümbermaailmareis kulges üle Atlandi ookeani Lõuna-Ameerikasse; Hoorni neeme kaudu Vaiksele ookeanile; ning seejärel Kamtšatkale. Jaapani missioon ebaõnnestus: 1804. aasta oktoobrist 1805. aasta aprillini viibiti vangistuses Nagasaki lahes. Vabanemise järel seilati Kamtšatkale, kust Rezanov siirdus „Nevaga“ Vene-Ameerikasse. 1805. aasta sügisel alustas „Nadežda“ tagasi- teed ning Kroonlinna saabus Krusenstern 19. augustil 1806.

Krusensterni ümbermaailmareis oli oluline nii teaduslikus kui ka poliitilises mõttes. Krusenstern mõistis oma reisi tulemusel, kui võrd puudulik oli toonane teadmiste tase Vaikse ookeani kohta ning ta asus koostama Vaikse ookeani atlasi, mille ta nimetas „Lõunamere atlaseks“ (ilmus 1823–1826).

Majanduslikus mõttes oli ümbermaailmareis kasulik, sest Krusensterni regulaarsete ümbermaailmareiside idee võimaldas Vene-Ameerikat ja Kamtšakat impeeriumi koosseisus hoida kuni 1867. aastani.

Mereväe seisukohast andis Krusensterni ümbermaailmareis venelastele suurel määral enesekindlust. Venemaa meremehed suutsid sama edukalt maailmameredel seilata kui suurvõimud. Krusensterni ekspeditsioonist osa võtnud mereväelased asusid hiljem samuti Venemaa ümbermaailmareiside etteotsa, pannes sel moel aluse Venemaa mereväe traditsioonidele.

Erki Tammiksaar, teadusajaloolane

Foto: Arho Tuhkru

19. aprillil kirjutasid Tallinna linnapea Taavi Aas ja EELK Tallinna Püha Neitsi Maarja Piiskopliku Toomkoguduse juhatuse esimees Indrek Treufeldt toomkirikus pidulikult alla lepingule, millega Tallinna linn andis kiriku hoone ja kinnistu tasuta üle toomkogudusele. Eestikeelne toomkogudus sai selle sündmusega ajaloos esimest korda kiriku omanikuks. Tallinna Linnavolikogu otsustas anda Tallinna Toom-Kooli tn 6 kinnisasja üle koguduse omandiks tänava 22. märtsil, enam kui 90 aastat pärast kirikuhoone riigistamist. Tallinna Linnavolikogu põhjendas linnavalitsuse ettepanekul tehtud otsust sellega, et toomkogudus on kiriku haldamisel on kogu selle aja jooksul näidanud üles heaperemehelikkust ning hoonel on suur tähtsus kiriku sümbolväärtusena.

Foto: Tiia Pikkur

Tallinna toomkirikus **21. aprillil** toimunud heategevuskontserdiga koguti raha Tallinna diakooniahaiglale funktsionaalsete voodide ja ratastoolide soetamiseks.

Kontserdi korraldajad ja haigla töötajad (vasakult): Ove Sander, Hanna-Stiina Heinmets, Jelena Leibur, Toomas Paul, Tiia-Liis Jürgenson, Maire Martinson ja Arho Tuhkru.

Foto: Erik Peinar

Nelipühal, 20. mail toimus Tallinna Piiskoplikus Toomkirikus tänujumalateenistus, kus tunnustati ja tänati teenekaid kiriku töötajaid, toetajaid ja abilisid. Peapiiskop Urmas Viilma andis üle 6 EELK koostöömedalit, 5 EELK teeneteristi tunnusmärke ja 37 aukirja.

Tänati tublimaid vaimulikke, juhatuse esimehi, kirikumuusikuid, laste- ja noortetöö tegijaid, samuti diakooniatöö tegijaid. Välja anti ka meediapreemia. Kirikupoolse kõrge tunnustuse pälvis Tallinna linna linnavolikogu esimees Mihhail Kõlvart.

Foto: Arho Tuhkru

Meie seeniorid on aktiivsed. Kohtumisel **19. septembril** koguduse nõukogu liikme Marge Sophie Vinkelbergiga räägiti palju palverännust ja -rändajatest. Meie koguduse aktiivseid seeniore juhatab juba mitmeid aastaid rõõmsameelselt pr Lelli Küttner.

Foto: Arho Tuhkru

E.E.L.K. peapiiskop emeeritus Andres Tauli (11.08.1936–23.04.2018) mälestamiseks toimus **6. augustil** Tallinna Piiskoplikus Toomkirikus vesper paljude vaimulike ja kaasteeliste osavõtul. Päev hiljem sängitati tema urn mulda Tallinna Metsakalmistul. Dr Andres Taul oli viimane eksiilkiriku peapiiskop enne kodueesti ja väliseesti kirikute ühinemist 2010. aastal. Pärast kirikute ühinemist jätkas Taul teenimist EELK Välis-Eesti piiskopkonna piiskopina, kuni emerituuri siirdumiseni.

Foto: Ingrid Mäsak

Teretulemast toomkogudusse õpetaja Joel Siim! Tallinna Piiskoplikus Toomkoguduses teenib nüüdsest lisaks õpetaja Arho Tuhkrule abiõpetaja Joel Siim. Uue abiõpetaja pühitsesid **7. oktoobril** ametisse peapiiskop emeeritus Andres Pöder, Tallinna praostkonna praost Jaan Tammsalu, õpetaja Arho Tuhkru. Tervitussõnad lausus juhatuse esimees Indrek Treufeldt ja aseesimees Jüri Ehasalu. Kaasa teenisid organist Piret Aidulo ja solist Aare Saal.

Foto: Urmas Roos

Lõikustänapühäl, 14. oktoobril tähistasid Inglise kirik ja Eesti ning Läti luterlikud kirikud täieliku osaduse 80. aastapäeva. Tonbridge'i piiskop Simon Burton-Jones (Inglise Kirik) meenutas oma jutluses 1938. aastat, mil Lambethi kokkulepe sündis ja võrdles neid aegu tänase poliitilise ajastuga, mis on tema sõnul tugeva mehe ajastu. Jumalateenistusel teenisid ka peapiiskop Urmas Viilma, Läti Evangeelse Luterliku Kiriku piiskop Einārs Alpe ja Läti Evangeelse Luterliku Kiriku Välismaal peapiiskop Lauma Zušēvica. Samuti osalesid ja teenisid jumalateenistusel kaasa mitmete Porvoo Osaduse liikmeskirikute juhid ja esindajad Norrast, Rootsist, Soomest, Taanist, Suurbritanniast, Iirimaaalt, Islandilt ja Hispaaniast.

Foto: Arho Tuhkru

19. oktoobril toimunud Toomkonverents toimus taas kuulajarohkelt. Selle aasta konverentsi teema „Meie lipud!“ paotaski seda teemat. Kuna enamus neist on admiralide lipud, siis avastati seda aega kunagise Tallinna toomkooli viilistlase ja maadeavastaja admiral Adam Johann von Krusensterni kaudu. Peaettekannet oli teadusajaloolaselt Erki Tammiksaarelt – „Vene esimene ümbermaailmareis Adam Johann von Krusensterni juhtimisel ning

selle tähtsus Vene meresõidu ajaloos.“

Näitamiseks olid välja kuus erinevat ajaloolist lippu, mille lood koos restaureerimislugudega tutvustas restauraator Heige Peets. Nii nagu viimasel paaril aastal kõneldi nüüdki Christian Ackermannist, Toomkiriku altarseina ja kantsli valmistajast, nii ka seekord anti uurijatelt ülevaade, kui kaugele ollakse jõutud ja mida uut ning põnevat avastatud. Ülevaate töid rahvani dr Hilikka Hiip ja dr Tiina-Mall Kreem.

Toomkiriku kantsel oli **oktoobri ja novembrikuu** uuringutel ja kõlarääst ehk kantsli tekkel oli restaureerimisel.

Foto: Arho Tuhkru

Foto: Urmas Roos

21. oktoobri jumalateenistusel anti üle EELK koostöömedal ka praegusele Saksamaa Liitvabariigi suursaadikule Eestis Christoph Eichhornile. Peapiiskop Urmas Viilma tänas suursaadikut suurepärase koostöö ja toetuse eest kirikule, mis on aidanud väärikalt tähistada nii Reformatsiooni 500 kui Eesti luterliku kiriku 100. aastapäeva.

Foto: Urmas Viilma erakogu

Peapiiskop Urmas Viilma pühitses **3. novembril** 2018 Tallinna Piiskoplikus Toomkirikus preestriks diakon Siimon Haameri, diakon Toivo Treibluti, Kristo Hüdsi ja Timo Švedko. Peapiiskopi assistentideks ordineerimisel olid titulaarpraost Eenok Haamer, praost Mart Jaanson, praost Leevi Reinaru, praost Jaan Tammsalu ja praost Ants Tooming. Jumalateenistuse valmistas ette Toomkoguduse abiõpetaja Joel Siim ning organistina teenis Kadri Ploompuu.

11. novembril möödus 100 aastat Esimese Maailmasõja lõpust. Tallinna Piiskopliku Toomkiriku kellatornis kell 10.00 alanud palvusel meenutati sõja lõppemist ja rahu saabumist ühise kirikukella helistamisega. Palvuse pidas peapiiskop Urmas Viilma ja assisteeris õpetaja Arho Tuhkru. Tornis helistasid „Lunastaja“ kella Saksa suursaadik Eestis Christoph Eichhorn ja Briti suursaadik Eestis Theresa Bubbear.

Foto: Joel Siim

- N 13. detsember kell 15.15 KONTSERT** „Jõuluootus“ Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia koor ja sinfonietta.
- L 15. detsember kell 12 ORELIPOOLTUND** „Eesti heliloojate orelisonaadid“. Anna Humal.
- P 16. detsember kell 11 MISSA**, advendiaja 3. pühapäev. Peapiiskop emeeritus Andres Pöder, õpetaja Joel Siim, organist Kadri Ploompuu, pühapäevakooli lapsed ja noored, solist Lembit Tolga.
- kell 15 JÕULUKONTSERT** „Rõõmulaulud kõlaku“ Rahvusraamatukogu naiskoor, dirigendid Anneli Surva ja Oliver Povel-Puusepp, orelil Kersti Petermann.
- kell 19 JÕULUKONTSERT** Saue Poistekoor ja Saue Segakoor.
- K 19. detsember kell 15** Seenioride KOOSVIIBIMINE.
- kell 18** Sõna ja muusika ÕHTU.
- R 21. detsember kell 13** Tallinna Toomkooli JÕULUJUMALATEENISTUS.
- L 22.12 kell 12 ORELIPOOLTUND**. Kadri Ploompuu.
- P 23. detsember kell 11 MISSA**, advendiaja 4. pühapäev. Õpetaja Arho Tuhkru, organist Piret Aidulo, solist Maire Martinson.
- E 24. detsember kell 16 JÕULUMUUSIKA**. Toomkoguduse koor Laudate Dominum Veljo Reieri juhatusel, Ludmilla Kõrts (sopran), Kadri Ploompuu (orel).
- kell 17** Jõuluõhtu liturgiline JUMALATEENISTUS. Õpetaja Arho Tuhkru, õpetaja Joel Siim, toomkoguduse koor Laudate Dominum Veljo Reieri juhatusel, organist Kadri Ploompuu.
- T 25. detsember kell 11** 1. jõulupüha MISSA. Peapiiskop Urmas Viilma, õpetaja Arho Tuhkru, õpetaja Joel Siim, organist Kadri Ploompuu, solist Ott Indermitte.
- kell 17** Jõulupüha KONTSERT. Kristina Vähi (sopran), Merle Silmato (metsosopran), keelpillikvartett koosseisus Meelis Vahar (viul), Sirje Müller (viul), Kristiina Sillak (vioola), Enno Lepnurm (tšello), Tatjana Lepnurm (harf), Kadri Ploompuu (orel).
- K 26. detsember kell 12** 2. jõulupüha SÕNAJUMALATEENISTUS. Õpetaja Arho Tuhkru, organist Piret Aidulo, Tallinna Saarlaste Segakoor.
- kell 14** JÕULUJUMALATEENISTUS Merivälja Pansionaadis.
- L 29. detsember kell 12 ORELIPOOLTUND**. Andres Uibo
- P 30.12 kell 11 MISSA**. 1. pühapäev pärast jõule. Õpetaja Arho Tuhkru, õpetaja Joel Siim, organist Kadri Ploompuu, solist Piret Tatar.
- kell 16 ORELIKONTSERT**. Olivier Messiaen „La nativité du Seigneur“ / „Issanda sünd“. Kadri Ploompuu.
- E 31. detsember kell 17** Vana-aasta õhtu MISSA. Õpetaja Arho Tuhkru, organist Piret Aidulo, solist André Amadeus Trumm.
- T 1. jaanuar kell 12** Uue aasta SÕNAJUMALATEENISTUS. Õpetaja Joel Siim, organist Kadri Ploompuu.
- K 2. jaanuar kell 15** Uue aasta ORELIKONTSERT. Kadri Ploompuu.
- R 4. jaanuar kell 15** Uue aasta orelikontsert. Kadri Ploompuu
- kell 19 JÕULUKONTSERT**. Ansambel Orthodox Singers Valeri Petrovi juhatusel. Piletitega.
- L 5. jaanuar kell 12 ORELIPOOLTUND**. Kadri Ploompuu (orel), Mart Kivi (trompet).
- P 6. jaanuar kell 11 MISSA**. Kristuse ilmutamise püha ehk kolmekuningapäev. Õpetaja Arho Tuhkru, õpetaja Joel Siim, organist Piret Aidulo, toomkoguduse koor Laudate Dominum Veljo Reieri juhatusel.
- kell 15** Uue aasta ORELIKONTSERT. Piret Aidulo.

KONTAKT

Toom-Kooli 6, 10130 Tallinn, Eesti

Telefon 644 4140

E-post: tallinna.toom@eelk.ee.

<http://toomkirik.ee>

PANGAREKVISIIDID

EELK Tallinna Piiskoplik Toomkogudus

Registrikood 80209270

SEB Pank EE401010022002639007

Head Tallinna Toomkoguduse liikmed!

Toomkoguduse õpetajana tahan teid tänada,
sest alati on tunda, et meie koguduse liikmed toetavad ja kannavad oma kogudust.

Palume ka sellel aastal teie abi, et see ilus, mis toomkirikus on nii inimestes kui ajaloolises pärandis, saaks nähtavaks.

Suur tänu, et oma annete ja liikmeannetustega toetate toomkogudust!

TOOMKOGUDUSE pangakonto:

SEB Pank EE401010022002639007